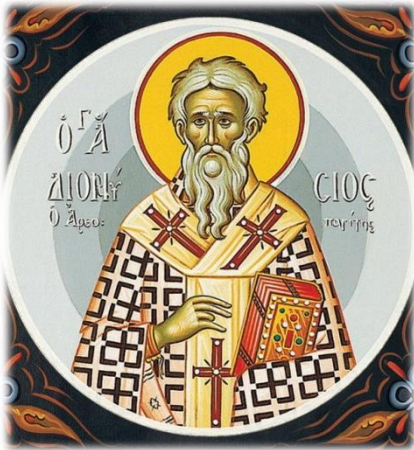

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΗΦΙΣΙΑΣ ΑΓΙΑΡΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΞΥΡΟΥ

Η ΕΠΙΘΟΡΙΑ ΜΑΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕΡΩΝ ΝΑΩΝ
ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΙΜΟΝΟΣ ΠΕΦΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

www.agiospanteleimonas-pefkis.gr

e-mail: ag.panteleimonas@gmail.com τηλ. 2106123532 fax 2106123577

Κυριακή 2-10-2016 Έτος βον Τεύχος 298ον

Τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἡ Νομολογία τῶν Δικαστηρίων μας

τοῦ Παναγιώτη Σ. Παναγιωτόπουλου,
Ἀντεισαγγελέως Ἐφετῶν Ἀθηνῶν

Εἶναι γνωστὸ σὲ ὅλους ὅτι στὸ Προοίμιον τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος γίνεται ρητὴ ἐπίκληση: «Εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίου καὶ Ἀδιαιρέτου Τριάδος».

Ἐπίκληση, ἡ ὁποία ὑπάρχει σὲ ὅλα τὰ Συντάγματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, πλὴν αὐτοῦ τοῦ 1927.

Παράλληλα, στὸ ἄρθρο 3 πάρ. 1 τοῦ Συντάγματος ὀρίζεται ὅτι: «Ἐπικρατοῦσα θρησκεία στὴν Ἑλλάδα εἶναι ἡ θρησκεία τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ».

Ἡ προέλευση τῆς διάταξης ἀνατρέχει στὴ Νομικὴ Διάταξη τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος (1821) καὶ ἔκτοτε τὴν συμπεριέλαβαν ὅλα τὰ κατοπινὰ Συντάγματα.

Περαιτέρω, στὴν ἴδια διάταξη τοῦ ἁρθρου 3 ὀρίζεται ὅτι: «Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, πού γνωρίζει κεφαλὴ τῆς τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό, ὑπάρχει ἀναπόσπαστα ἐνωμένη δογματικὰ μὲ τὴ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινούπολης καὶ κάθε ἄλλη ὁμόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, τηρεῖ ἀπαρασάλευτα, ὅπως ἐκεῖνες, τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνες καὶ τὶς ἱερὲς παραδόσεις».

Προσέτι, μὲ τὴ διάταξη τοῦ ἁρθρου 13 τοῦ ἰδίου Συντάγματος, κατοχυρώνεται τὸ ἀτομικὸ δικαίωμα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἀφ' ἐνὸς (πάρ. 1) καὶ ἡ ἐλευθερία ἐκδήλωσης θρησκευτικῶν πεποιθήσεων ἀφ' ἑτέρου (πάρ. 2).

Ἀπὸ δὲ τὴν διάταξη τοῦ ἁρθρου 16 πάρ. 2 τοῦ Συντάγματος, ὀρίζεται ὅτι: «Ἡ παιδεία ἀποτελεῖ βασικὴ ἀποστολὴ τοῦ Κράτους καὶ ἔχει σκοπὸ τὴν ἠθικὴν, πνευματικὴν, ἐπαγγελματικὴν καὶ φυσικὴν ἀγωγήν τῶν Ἑλλήνων, τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ τὴν διάπλασίν τους σὲ ἐλεύθερους καὶ ὑπεύθυνους πολίτες».

Τέλος, τὸ ἄρθρο 14 πάρ. 3 τοῦ Συντάγματος ὀρίζει πότε κατ' ἐξαίρεση ἐπιτρέπεται ἡ κατάσχεση ἐφημερίδων καὶ ἐντύπων μετὰ τὴν κυκλοφορία τους, μὲ παραγγελία τοῦ Εἰσαγγελέα, γιὰ προσβολή, μεταξὺ ἄλλων περιπτώσεων, «τῆς χριστιανικῆς καὶ κάθε ἄλλης γνωστῆς θρησκείας».

Ἀπὸ τίς ὡς ἄνω διατάξεις τοῦ Συντάγματος, συνάγεται μὲ σαφήνεια, ὅπως ἔχει κριθεῖ μὲ σειρά ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας (ΣτΕ), ἐνόψει του ὅτι ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρεσβεύει τὴν Ὁρθόδοξη πίστη καὶ

ἀκολουθεῖ τὴν Ὁρθόδοξη Χριστιανικὴ Ἱθροσκεία [ΣτΕ 2176/1998, ΣτΕ 3356/1995, ΣτΕ 3601/1990, ΣτΕ 3533/1986, ὄλες ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ], ὅπως τοῦτο μαρτυρεῖται τόσο ἀπὸ τὴν γενόμενη στὸ Προοίμιον, ἐπίκληση τῆς «Ἁγίας Τριάδος», ὅσο καὶ ἀπὸ τὴ διάταξη τοῦ ἄρθρου 3, μὲ τὸ ὁποῖο τὸ Ὁρθόδοξο Χριστιανικὸ Δόγμα χαρακτηρίζεται ὡς «Ἐπικρατοῦσα Ἱθροσκεία στὴν Ἑλλάδα», ὅτι σκοπὸς τῆς παρεχόμενης στὰ σχολεῖα παιδείας εἶναι, μεταξύ ἄλλων, καὶ ἡ «ἀνάπτυξη» σὲ τουλάχιστον ἐπαρκῆ βαθμὸ [ἔτσι ρητῶς, ΣτΕ 2176/1998, ΣτΕ 3356/1995, ΔιοικΕφετΧανίων 115/2012, ὄλες ΤΝΠ ΜΟΜΟΣ] τῆς Ἱθροσκευτικῆς συνειδήσεως τῶν ἑλληνοπαιδῶν σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχές τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ δόγματος [βλ. τὶς ὡς ἄνω ἀποφάσεις ΣτΕ].

Στὴν πλέον πρόσφατη ἀπόφαση τοῦ ΣτΕ, τονίζεται ρητὰ ὅτι σκοπὸς τῆς παρεχόμενης παιδείας εἶναι ἡ «ἀνάπτυξις εἰς τουλάχιστον ἐπαρκῆ βαθμὸν, τῆς Ἱθροσκευτικῆς συνειδήσεως τῶν ἑλληνοπαιδῶν συμφῶνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ δόγματος, ἡ διδασκαλία τοῦ ὁποῖου εἶναι, ὡς ἐκ τούτου, ὑποχρεωτική, ὅπως εἶναι ὑποχρεωτική καὶ ἡ παρακολούθησις ἀπὸ τοὺς μαθητὰς, οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν εἰς τὴν κατ' Ἀνατολᾶς Ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, τοῦ ἀντιστοίχου μαθήματος τῶν Ἱθροσκευτικῶν» [ΣτΕ 2176/1998, ὅπ.π.].

Ἀκόμη, τονίζεται στὴν ἄνω ἀπόφαση τοῦ ΣτΕ, ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλες ἀποφάσεις του, ὡστε νὰ ἔχουμε παγὰ ἐπὶ τοῦ θέματος νομολογία, ὅτι προκειμένου νὰ τύχει ἐφαρμογῆς ἡ διάταξη τοῦ ἄρθρου 16 πᾶρ. 2 τοῦ Συντάγματος καὶ νὰ καταστεῖ ἡ «ἀνάπτυξις εἰς τουλάχιστον ἐπαρκῆ βαθμὸν» τῆς Ἱθροσκευτικῆς συνειδήσεως τῶν μαθητῶν καὶ δὴ «συμφῶνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως», «ἐπιβάλλεται ὅπως ἡ Πολιτεία, διὰ τῆς λήψεως τῶν καταλλήλων, κατὰ περίπτωσιν, νομοθετικῶν καὶ κανονιστικῶν μέτρων, ἐξασφαλίζει τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῶν Ἱθροσκευτικῶν εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ δὴ νὰ τὴν ἐξασφαλίζει ἐπὶ ἱκανὸν ἀριθμὸν ὠρῶν διδασκαλίας ἐβδομαδιαίως» [ΣτΕ 2176/1998, ὅπ.π.].

Τοῦτο σημαίνει, ὅπως νομολογεῖ τὸ ΣτΕ, ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ ὀρθόδοξου χριστιανικοῦ δόγματος εἶναι ὑποχρεωτική στὰ σχολεῖα, ὅπως εἶναι ὑποχρεωτική καὶ ἡ παρακολούθησή του ἀπὸ τοὺς μαθητὲς οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν στὴν «κατ' Ἀνατολᾶς Ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν», τὸ δὲ μάθημα τῶν Ἱθροσκευτικῶν πρέπει νὰ διδάσκεται σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχές τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς Ἱθροσκείας [ΣτΕ 2176/1998, ΣτΕ 3356/1995, ΣτΕ 3533/1986, ΔιοικΕΦΑθηνῶν 299/1988, ΔιοικΕφετΧανίων 115/2012, ὄλες ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ] καὶ ἐπὶ ἱκανὸ ἀριθμὸ ὠρῶν διδασκαλίας ἐβδομαδιαίως [ΔιοικΕφετΧανίων 115/2012].

Μάλιστα τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας, μὲ τὶς ὡς ἄνω ἀποφάσεις του, προβαίνει σὲ παραπομπὴ στὶς διατάξεις τοῦ Ν. 1566/1985 γιὰ τὴν πρωτοβάθμια καὶ δευτεροβάθμια ἐκπαίδευση, σύμφωνα μὲ τὶς ὁποῖες «Σκοπὸς τῆς πρωτοβάθμιας καὶ δευτεροβάθμιας ἐκπαίδευσης εἶναι νὰ συμβάλει στὴν ὀλόπλευρη, ἀρμονικὴ καὶ ἰσόρροπη ἀνάπτυξη τῶν διανοητικῶν καὶ ψυχροσωματικῶν δυνάμεων τῶν μαθητῶν [...] Εἰδικότερα ὑποβοηθεῖ τοὺς μαθητὲς : ἁ) Νὰ γίνονται ἐλεύθεροι, ὑπεύθινοι, δημοκρατικοὶ πολῖτες, νὰ ὑπερασπίζονται τὴν ἔθνικὴ ἀνεξαρτησία, τὴν ἐδαφικὴ ἀκεραιότητα τῆς χώρας καὶ τὴ δημοκρατία, νὰ ἐμπνέονται ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὴ ζωὴ καὶ τὴ φύση καὶ νὰ διακατέχονται ἀπὸ πίστη πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὰ γνήσια στοιχεῖα τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς παράδοσης [...]» (ἄρθρο 1) καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τὸ Λύκειο, τὸ σχολεῖο πρέπει νὰ βοηθεῖ τοὺς μαθητὲς «Νὰ συνειδητοποιοῦν τὴν βαθύτερη σημασία τοῦ ὀρθόδοξου χριστιανικοῦ ἥθους» (ἄρθρο 6 πᾶρ. 2).

Ἀπὸ τὰ ἄνωτέρω καθίσταται σαφές, σύμφωνα μὲ τὴ νομολογία τῶν Δικαστηρίων μας, ὅτι ὁ συνταγματικὸς νομοθέτης, ἐπιδεικνύων τὸν ἀπόλυτο σεβασμὸ τοῦ πρὸς τὴν Ὁρθοδοξία καὶ «ἀναγνωρίζοντας τὸν ὑψηλὸ παιδαγωγικὸ ρόλο τοῦ μαθήματος τῶν Ἱθροσκευτικῶν», «ἐπιβάλλει τὴν ὑποχρέωση καὶ τὸ καθῆκον στὸ Κράτος νὰ ἐξασφαλίζει στοὺς μαθητὲς ἐκτὸς ἀπὸ τὴ γενικὴ παιδεία καὶ τὴν ἀνάπτυξη (τῆς ἔθνικῆς καὶ) τῆς

θρησκευτικῆς συνείδησης, κατὰ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ διασφαλίζεται σὲ ἐπαρκῆ βαθμὸ ἢ διδασκαλία τοῦ ὀρθόδοξου χριστιανικοῦ δόγματος», ὁ δὲ ειδικότερος αὐτὸς σκοπὸς ὑλοποιεῖται «μὲ τὴν πρόβλεψη τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν ὡς ὑποχρεωτικοῦ μαθήματος τοῦ σχολικοῦ προγράμματος» καὶ τὸ ὅποιο «πρέπει νὰ διδάσκεται προεχόντως σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχὲς τῆς ὀρθόδοξης χριστιανικῆς θρησκείας» [Ἔτσι Διοικητικῶν 115/2012, ὅπ.π., μὲ τὴν ἐκεῖ ἀναφορὰ στὴ νομολογία τοῦ ΣτΕ, σὲ ἀποφάσεις τοῦ ΕὐρΔΔΑ, καὶ μὲ παραπομπὲς στὴ θεωρία, ὅπως στὶς σύμφωνες περὶ τῶν ἀνωτέρω ἀπόψεις τῶν Ι. Κονιδάρη, Α. Μαρίνου, Γ. Κρίππα καὶ Κ. Χρυσογόνου].

Ὅπως ἔχει κριθεῖ δέ, μὲ ἀπόφαση τοῦ Διοικητικοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν, «ὡς θρησκευτικῆ συνείδηση», κατὰ τὸ ἄρθρο 16 παρ. 2 τοῦ Συντάγματος, «νοεῖται αὐτὴ πού διαμορφώνεται σύμφωνα μὲ τὴν πατροπαράδοτη ὀρθόδοξη χριστιανικὴ πίστη, τὴν ὁποία πρесеβύει ἢ συντριπτικῆ πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὄχι γενικῶς ἢ θρησκευολογικῆ συνείδηση, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ ἀνώριμος μαθητὴς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου θὰ πρέπει νὰ γίνεται κοινωνὸς ὄλων ἢ τῶν κυριότερων θρησκευτῶν ἢ χριστιανικῶν δογμάτων, ὥστε αὐτὸς καὶ μόνον νὰ ἐπιλέξει, ὅταν ὠριμάσει πνευματικῶς, τὴν θρησκεία ἢ τὸ δόγμα τῆς ἀρεσκείας τοῦ» [Διοικητικῶν 299/1988, ὅπ.π.].

Συνεπῶς, γνώμες καὶ ἀπόψεις πού ἀντιμάχονται τὶς ὡς ἄνω θέσεις νομολογίας καὶ θεωρίας καὶ ἐπιχειροῦν νὰ θέσουν σὲ ἥσσονα καὶ ὑποδεέστερη θέση τὴν διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν, εὐρίσκονται μακρὰν καὶ πέραν τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν κείμενων νόμων.

Τὸ «φταίξιμο» καὶ τὸ «δίκαιο» τῶν συζύγων

Ἁγίου Παΐσιου Ἀγιορείτου

*«Οἰκογενειακὴ ζωὴ» Λόγοι Δ΄, ἐκδόσεις Ἱερὸν Ἑσχαστῆριον Μοναζουσῶν
«Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης ὁ Θεολόγος»*

Ἔχω παρατηρήσει ὅτι μερικοὶ Πνευματικοὶ λένε στοὺς ἄνδρες πού ἔχουν προβλήματα μὲ τὶς γυναῖκες τους: «Κάνε ὑπομονή, αὐτὸς εἶναι ὁ σταυρὸς σου. Τί νὰ κάνουμε; Θὰ ἔχῃς μισθὸ ἀπὸ τὸν Θεό». Πᾶνε μετὰ οἱ γυναῖκες καὶ λένε καί σ' αὐτές:

«Κάνε ὑπομονή, γιὰ νὰ ἔχῃς μισθὸ ἀπὸ τὸν Θεό». Δηλαδή μπορεῖ νὰ φταῖνε καὶ οἱ δύο καὶ νὰ λήθῃ καὶ στοὺς δύο ὁ Πνευματικὸς: «Κάνε ὑπομονή». Ἡ μπορεῖ νὰ φταίῃ ὁ ἕνας καὶ νὰ τοῦ λήθῃ ὁ Πνευματικὸς: «Κάνε ὑπομονή». Ὅποτε αὐτὸς πού φταίει ἀναπαύει τὸν λογισμό του ὅτι ἀνέχεται τὸν ἄλλον, ἐνῶ κάθε μέρα τὸν σκάζει.

Μία φορὰ ἦρθε στὸ Καλύβι κάποιος καὶ μοῦ εἶπε ὅτι εἶχε προβλήματα μὲ τὴν γυναῖκα του. Πήγγαιναν γιὰ χωρισμό. Δὲν ἤθελε νὰ δῇ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Ἦταν καὶ οἱ δύο δάσκαλοι, εἶχαν καὶ δύο παιδιάκια. Δὲν ἔτρωγαν ποτὲ στὸ σπίτι. Σὲ ἄλλο ἐστιατόριο ἔτρωγε ὁ ἕνας μετὰ τὸ σχολεῖο, σὲ ἄλλο ὁ ἄλλος, καὶ ἀγόραζαν καὶ κάτι σάντουιτς, γιὰ νὰ φᾶνε τὰ παιδιά. Τὰ καημένα, ὅταν οἱ γονεῖς γύριζαν στὸ σπίτι, πήγγαιναν καὶ ἔψαχναν στὶς τσέπες καὶ στὶς τσάντες τους, γιὰ νὰ δοῦν τί τοὺς ἔφεραν ἀπ' ἔξω νὰ φᾶνε. Περνοῦσαν μεγάλο δρᾶμα! Αὐτὸς ἔκανε καὶ τὸν ψάλτη.

Σὲ ἄλλη ἐκκλησία πήγαινε ἡ γυναῖκα του, σὲ ἄλλη ἔψαλλε αὐτὸς. Τόσο πολὺ! «Τί νὰ κάνω, Πάτερ, μοῦ λέει, σηκώνω μεγάλο σταυρὸ, πολὺ μεγάλο. Κάθε μέρα ἔχουμε φασαρίες στὸ σπίτι». «Πῆγες στὸν Πνευματικὸ;», τὸν ρωτᾷ. «Ναί, πῆγα, μοῦ λέει, καὶ μοῦ εἶπε: "Ἐπομονὴ νὰ κάνῃς" σηκώνεις μεγάλο σταυρὸ!». «Γιὰ νὰ δῶ, τοῦ λέω, ποιὸς σηκώνει μεγάλο σταυρὸ. Νὰ πάρομε τὰ πράγματα ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ὅταν παντρευτήκατε, μαλώνατε ἔτσι;». «Ὅχι, μοῦ λέει. Ὅκτῶ χρόνια ἤμασταν πολὺ ἀγαπημένοι. Λάτρευα τὴν γυναῖκα μου περισσότερο ἀπὸ τὸν Θεό! Μετὰ ἐκείνη ἄλλαξε. Ἐγινε γκρινιάρη, ιδιότροπη...».

Ἀκοῦς; Τὴν λάτρευε περισσότερο ἀπὸ τὸν Θεό! «Ἐλα ἐδῶ, τοῦ λέω. Λάτρευες τὴν γυναῖκα σου περισσότερο ἀπὸ τὸν Θεό! Ἡ γυναῖκα σου φταίει τώρα ἢ εἰσὺ, πού

φθάσατε σ' αὐτὴν τὴν κατάσταση; Ἐξ αἰτίας σου πῆρε τὴν Χάρη Του ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν γυναίκα σου. Καὶ τί σκέφτεσαι νὰ κάνης τώρα;», τὸν ρωτᾶ. «Μᾶλλον νὰ χωρίσουμε», μοῦ λέει. «Μήπως ἐμπλεξες καὶ μὲ καμμιά ἄλλη;». «Ναί, ἔχω ὑπ' ὄψιν μου κάποια», μοῦ λέει.

«Βρέ, δὲν καταλαβαίνεις ὅτι ἐσὺ εἶσαι ὁ φταιχτής; Νὰ ζητήσης πρῶτα συγχώρηση ἀπὸ τὸν Θεό, γιατί λάτρευες τὴν γυναίκα σου περισσότερο ἀπὸ Ἐκεῖνον. Μετὰ νὰ πᾶς νὰ ζητήσης συγχώρηση ἀπὸ τὴν γυναίκα σου. "Νὰ μὲ συγχωρέσης, νὰ τῆς πῆς, ἐγὼ ἐγίνα αἰτία νὰ δημιουργηθῆ αὐτὴ ἡ κατάσταση στὸ σπίτι καὶ νὰ ταλαιπωροῦνται καὶ τὰ παιδιά". Ἐπειτα νὰ πᾶς νὰ ἐξομολογηθῆς καὶ νὰ λατρεύης τὸν Θεὸ σὺν Θεῷ καὶ νὰ ἀγαπᾶς τὴν γυναίκα σου σὺν γυναίκα σου, καὶ θὰ δῆς, τὰ πράγματα θὰ πάνε καλά». Τὸν τράνταξε. Ἄρχισε νὰ κλαίη. Μοῦ ὑποσχέθηκε πὼς θὰ μὲ ἀκούσῃ. Ἦρθε μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ χαρούμενος. «Σ' εὐχαριστῶ, Πάτερ, μᾶς ἔσωσες, μοῦ λέει. Εἴμαστε μιὰ χαρά, κι ἐμεῖς καὶ τὰ παιδιά μας». Βλέπεις; Νὰ εἶναι αὐτὸς ὁ φταιχτής καὶ νὰ νομίζῃ κιόλας ὅτι σηκώνει πολὺ μεγάλο σταυρὸ!

Κι ἐσεῖς ποτὲ νὰ μὴ δικαιολογῆτε τὶς γυναῖκες ποῦ ἔρχονται καὶ σᾶς κάνουν παράπονα γιὰ τοὺς ἄνδρες. Ἐγὼ οὔτε τοὺς ἄνδρες δικαιολογῶ οὔτε τὶς γυναῖκες, ἀλλὰ τοὺς προβληματίζω. Μοῦ λέει, ἂς ὑποθέσουμε, ἡ γυναίκα: «Ὁ ἄνδρας μου πίνει, γυρίζει στὸ σπίτι ἀργὰ τὸ βράδυ, βρίζει...». «Κοίταξε, τῆς λέω, ὅταν γυρίζῃ στὸ σπίτι τὴν νύχτα μεθυσμένος, νὰ τοῦ φέροσαι μὲ καλωσύνη. Ἄν ἀρχίζῃς ἐσὺ καὶ γκρινιάζῃς "γιατί ἄργησες; τί ὥρα εἶναι αὐτὴ ποῦ ἦρθες; δὲν θὰ ἀλλάξῃς ἐπιτέλους; τί κατάσταση εἶναι αὐτή; δὲν εἶναι μιὰ μέρα, δὲν εἶναι δύο, πόσο θὰ κάνω ὑπομονή;" καὶ κατεβάξῃς τὰ μοῦτρα, ὁ διάβολος θὰ τοῦ πῆ: "Βρέ, χαμένος εἶσαι ποῦ κάθῃσαι μ' αὐτὴν τὴν χαζή! Δὲν πᾶς νὰ γλεντᾶς μὲ καμμιά ἄλλη;". Μπορεῖ νὰ ἔχῃς δίκαιο, ἀλλὰ ὁ διάβολος θὰ τὸν μπλέξῃ ἄλλοῦ.

Ἐνῶ, ὅταν ἐσὺ τοῦ φερθῆς μὲ καλωσύνη καὶ κάνῃς λίγη ὑπομονή καὶ προσευχή, χωρὶς νὰ παραπονῆσαι γιὰ τὸ τί κάνει ἐκεῖνος, θὰ δῆ λίγο λιακάδα, θὰ προβληματισθῆ καὶ θὰ διορθωθῆ». Ἐρχεται μετὰ ὁ ἄνδρας καὶ μοῦ λέει: «Ἡ γυναίκα μου γκρινιάζει, φωνάζει». «Βρέ, σὲ περιμένουν τὰ παιδιά καὶ ἡ φουκαριάρα ἡ γυναίκα σου μὲ λαχτᾶρα μέχρι τὰ μεσάνυχτα, τοῦ λέω, κι ἐσὺ γυρνᾷς στὸ σπίτι μεθυσμένος καὶ ἀρχίζεις νὰ βρίζῃς! Εἶναι ντροπὴ! Γιὰ νὰ βασανίζῃς τὴν οἰκογένεια παντρεύτηκες;».

Υπάρχουν καὶ περιπτώσεις ποῦ μπορεῖ νὰ ἔχῃ καὶ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος δίκαιο. Κάποτε ἔλεγα σὲ μιὰ συντροφιά πόσο ἀγνὸς ἦταν ὁ Μακρυγιάννης. Εἶχε καὶ σωματικὴ καὶ ψυχικὴ ἀγνότητα. Ὅποτε πετάγεται κάποιος καὶ μοῦ λέει: «Ὅχι, νὰ θέλουν νὰ παρουσιάσουν τὸν Μακρυγιάννη καὶ γιὰ ἅγιο!». «Γιατί ὄχι;», τὸν ρωτᾶ.

«Γιατί ἔδερνε τὴν γυναίκα του», μοῦ ἀπαντᾶει. «Κοίταξε νὰ σοῦ πῶ τί συνέβαινε: Ὁ Μακρυγιάννης, ὅταν τύχαινε νὰ ἔχῃ κανένα τάλληρο καὶ ἐρχόταν καμμιά χήρα ποῦ εἶχε παιδιά, τῆς τὸ ἔδινε. Ἡ γυναίκα του, ἡ καημένη, γκρινιάζε. "Μὰ κι ἐσὺ παιδιά ἔχεις, τοῦ ἔλεγε, γιατί τὸ ἔδωσες;". Κι ἐκεῖνος τῆς ἔδινε κανένα μπάτσο καὶ τῆς ἔλεγε. "Ἐσὺ ἔχεις τὸν ἄνδρα σου ποῦ θὰ σὲ οἰκονομήσῃ. Αὐτὴ ἡ καημένη δὲν ἔχει ἄνδρα, ποιὸς θὰ τὴν οἰκονομήσῃ;". Δηλαδή καὶ οἱ δύο εἶχαν δίκαιο».

Ἐπειτα, ἂν ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο συζύγους ζῆ πνευματικά, τότε καὶ δίκαιο νὰ ἔχῃ, δὲν ἔχει κατὰ κάποιον τρόπο δίκαιο. Γιατί, σὺν πνευματικῷ ἄνθρωπος ποῦ εἶναι, πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσῃ μιὰ ἀδίκια πνευματικά. Νὰ τὰ ἀντιμετωπίσῃ δηλαδή ὅλα μὲ τὴν θεία δικαιοσύνη, νὰ βλέπῃ τί ἀναπαύει τὸν ἄλλον. Γιατί, ἂν μιὰ ψυχὴ εἶναι ἀδύνατη καὶ σφάλῃ, ἔχει κατὰ κάποιον τρόπο ἐλαφρυντικά. Ὁ ἄλλος ὅμως, ποῦ εἶναι σὲ καλύτερη πνευματικὴ κατάσταση καὶ δὲν δείχνει κατανόηση, σφάλῃ πολὺ περισσότερο. Ὅταν καὶ οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι ἀντιμετωπίζουν τὰ πράγματα κοσμικά, μὲ τὴν κοσμικὴ, τὴν ἀνθρώπινη, δικαιοσύνη, τί γίνεται μετὰ; Πρέπει νὰ πηγαίνουν συνέχεια στὰ κοσμικά δικαστήρια. Γι' αὐτὸ καὶ βασανίζονται οἱ ἄνθρωποι.